

De Minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

SECRETARIAAT KIESRAAD

Datum
17 december 2012

Ons kenmerk
2012-0000743719

Inlichtingen
mw. mr. J.C.M. Haring
T 070 426 84 03
F 070 426 64 89

Uw kenmerk

Blad
1 van 6

Aantal bijlagen
1

Bezoekadres
Herengracht 21
2511 EG Den Haag

Postadres
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Internetadres
www.kiesraad.nl

Emailadres
kiesraad@kiesraad.nl

Onderwerp

Spontaan advies over wijziging van de modellen
behorende bij de Kieswet en het Kiesbesluit

1. Samenvatting

De modellen (formulieren) die horen bij de Kieswet, behoeven aanpassing. Deze modellen worden in het verkiezingsproces gebruikt door gemeenten, politieke partijen, kiezers en stembureauleden. De Kiesraad heeft de modellen geüniformeerd en gebruiksvriendelijker gemaakt. Tevens wil de Kiesraad het elektronisch gebruik van de modellen stimuleren.

2. Aanleiding en uitgangspunten

In de verkiezingspraktijk wordt door gemeenten, politieke partijen, kiezers en stembureauleden gebruik gemaakt van verschillende formulieren ofwel modellen. Deze voorgeschreven modellen zijn van groot belang; de gebruiker kan er op vertrouwen dat hiermee – bijvoorbeeld – zijn verzoek op de juiste manier wordt ondersteund, het biedt houvast en maakt dat ‘het wiel niet steeds opnieuw hoeft te worden uitgevonden’. Gezamenlijk vormen de modellen de modellenregeling behorende bij de Kieswet en het Kiesbesluit.

De Kiesraad heeft aanleiding gezien de modellenregeling grondig onder de loep te nemen. Hierbij heeft hij bewust gebruik gemaakt van de deskundigheid en ervaring van de gebruikers van de modellen in de praktijk¹ en van een communicatiebureau. De huidige modellen worden als ingewikkeld ervaren. Doel was om te komen tot modellen die in de praktijk beter bruikbaar zijn waardoor de kans op foutief of onvolledig invullen kleiner wordt.

De modellen zijn (1) geüniformeerd. Dit was nodig omdat zij onderling, na een lange periode waarin steeds afzonderlijke modellen op onderdelen zijn gewijzigd, behoorlijk verschilden. Dit geldt voor de lay-out en voor de indeling maar bijvoorbeeld ook voor het gebruik van een toelichting naast voetnoten; de

¹ Het gaat hierbij om vertegenwoordigers van de VNG en de NVVB, van softwareleveranciers, van drukkers van verkiezingsbescheiden en politieke partijen. Eerder hebben de besturen van de VNG en de NVVB al aangegeven deze wijzigingsoperatie te steunen.

Datum
17 december 2012

Ons kenmerk
2012-0000743719

Onderdeel
Secretariaat Kiesraad

Blad
2 van 6

voetnoten zijn er uit gehaald. Verder zijn de modellen (2) gebruiksvriendelijker gemaakt door overbodige tekst en informatie eruit te halen. Het taalgebruik is vereenvoudigd. Nu is vaak sprake van (te) lange zinnen en titels, moeilijke woorden en ouderwets taalgebruik. De toelichting, veelal in de vorm van een losse bijlage achter het huidige model, is naar voren gehaald omdat deze bijna niet gelezen wordt. Door de informatie op te nemen in het model op die plaats waarop het van toepassing is – of vooraan als het een algemene toelichting is – wordt deze eerder gelezen. Het voorkomt tevens dat gebruikers moeten bladeren door het formulier.

De praktijk heeft aangegeven geen behoefte te hebben aan zogenaamde maatwerkmodellen, dat wil zeggen één model per soort verkiezing. Hiermee is rekening gehouden. Ook in de nieuwe modellen moet worden aangekruist voor welke verkiezing ze gelden. Verder vinden de gebruikers het wenselijk dat de modellen op een centrale plek beschikbaar worden gesteld. Zij hebben hierbij de voorkeur geuit voor de website van de Kiesraad. Gemeenten kunnen op hun eigen gemeentelijke website een link plaatsen naar de website van de Kiesraad, waar het gewenste model vervolgens gedownload kan worden. Op deze manier wordt voorkomen dat wijzigingen niet goed worden doorgevoerd en er oude modellen in de omloop zijn. De Kiesraad is voornemens dit te faciliteren. In het verlengde hiervan merkt de Raad op dat het ook van groot belang is dat de modellen op www.wetten.nl op een handzame wijze worden aangeboden, hetgeen nu niet het geval is.

Bewust is een aantal modellen buiten deze wijzigingsoperatie gehouden. Bijvoorbeeld omdat reeds op een andere wijze aan het model gewerkt wordt (het model stembiljet) of omdat de verwachting is dat dit spoedig het geval zal zijn (de stempas en het proces-verbaal van de zitting van een stembureau).² Ook de modellen voor de enveloppen voor het stemmen per brief zijn niet meegenomen nu hieraan weinig aan te passen valt.³ Het model voor het register van aanduidingen van politieke groeperingen (model G 1-1) is ten slotte niet meegenomen, omdat is gebleken dat hieraan in de praktijk geen behoefte bestaat. De Raad adviseert u dan ook dit model te laten vervallen.⁴

Verder is van belang dat op dit moment bij de Tweede Kamer een wetsvoorstel tot wijziging van de Kieswet aanhangig is, dat, mocht dit wetsvoorstel door het parlement worden aanvaard, op onderdelen gevolgen zal hebben voor enkele

² Respectievelijk de modellen J 20, J 7 en N 10-1.

³ De modellen M 6-1 en M 6-2.

⁴ Overigens is gebleken dat dit het enige model is, dat niet de wettelijk vereiste grondslag in de Kieswet heeft. Dit maakt het uiteraard makkelijker om het model te schrappen, maar vormt wellicht ook de oorzaak van het feit dat het model niet bekend is bij de verkiezingsautoriteiten.

Datum
17 december 2012

Ons kenmerk
2012-0000743719

Onderdeel
Secretariaat Kiesraad

Blad
3 van 6

modellen.⁵ De Kiesraad heeft gemeend hierop niet vooruit te moeten lopen.⁶ De Kiesraad verklaart zich bereid te zijner tijd ook deze wijzigingen te realiseren.

Het resultaat van deze wijzigingsoperatie treft u aan in de bijlage. Het betreft voorstellen tot herziening van in totaal 52 modellen.⁷ De Kiesraad adviseert u de modellenregeling aldus aan te passen.

3. Algemene opmerkingen

In deze paragraaf volgt een aantal algemene opmerkingen en adviezen ten aanzien van de modellenregeling.

3.1 Digitaal gebruik van de modellen

Er is in de praktijk veel behoefte aan digitaal gebruik van de modellen. Op grond van de Wet elektronisch bestuurlijk verkeer kan een bestuursorgaan de elektronische weg openstellen voor bepaalde handelingen. Als het bestuursorgaan dit doet, geldt: voor 'schriftelijk' kan ook 'elektronisch' worden gelezen. Dit principe geldt ook in het verkiezingsproces⁸ en heeft derhalve tot gevolg dat een kiezer een (schriftelijk) verzoek om bij volmacht te mogen stemmen, ook digitaal bij zijn gemeente kan inleveren. Gemeenten kunnen een pdf-formulier op hun website plaatsen of gebruik maken van DigiD.

Ook informeert de praktijk geregeld naar de mogelijkheid om gebruik te maken van een digitale handtekening en het BSN (Burger Service Nummer).⁹ Het elektronisch gebruik van de modellen roept de vraag op wat dit betekent voor de ondertekening van een model. Er zijn verschillende vormen van elektronische handtekeningen –, van 'lichte naar zwaardere' varianten –, afhankelijk van de handeling.¹⁰ Hoewel ieder bestuursorgaan (gemeente, hoofdstembureau, centraal stembureau) in beginsel zelf bepaalt welke vorm van handtekening hij gepast en voldoende betrouwbaar vindt, wijst de Kiesraad op het belang van uniformiteit. De Kiesraad vindt het belangrijk het elektronisch gebruik van modellen te stimuleren en stelt dan ook, voor om gebruikers van de modellen in een circulaire te informeren over de (on-)mogelijkheden van een digitale handtekening en het BSN.

⁵ Wijziging van de Kieswet houdende maatregelen om het eenvoudiger te maken voor Nederlanders in het buitenland om hun stem uit te brengen, wijziging van de wijze van de inlevering van kandidatenlijsten, aanpassing van de datum van kandidaatstelling en stemming, alsmede regeling van andere onderwerpen (Kamerstukken II 2011-2012, 33 268, nr 1 ev.).

⁶ De enige uitzondering hierop vormt het model L 8, aangezien de opmerkingen die vanuit de praktijk gemaakt werden over dit model één op één overeen kwamen met de wijzigingen zoals die worden voorgesteld in voornoemd wetsvoorstel.

⁷ De modellen worden tevens als word-bestand aangeboden zodat ze zowel digitaal als op papier aan gebruikers ter beschikking kunnen worden gesteld.

⁸ Het gaat hier alleen om handelingen waarvoor nu in de wet staat dat zij schriftelijk dienen te gebeuren en dus bijvoorbeeld niet voor het inleveren van de kandidatenlijst, hetgeen in persoon dient te geschieden.

⁹ Het BSN maakt het zoeken naar personen in de gemeentelijke basisadministratie makkelijker omdat de naam kan afwijken van de geslachtsnaam.

¹⁰ Zie het boek: 'Elektronische handtekeningen: juridische waarde en praktisch gebruik', F.P.A. Dondorp.

Datum
17 december 2012

Ons kenmerk
2012-0000743719

Onderdeel
Secretariaat Kiesraad

Blad
4 van 6

De Kiesraad heeft overwogen digitale formulieren te ontwikkelen, maar hier uiteindelijk vanaf gezien. Het ontwikkelen van webformulieren heeft, gelet op hetgeen hiervoor is genoemd, geen toegevoegde waarde.

Van belang is in dit verband ook nog het volgende. Sommige modellen worden met behulp van verkiezingssoftware aangemaakt of kunnen als drukwerk worden besteld. Deze modellen vormen maatwerk, in die zin dat ze zijn toegesneden op de specifieke situatie c.q. verkiezing. Hierbij kan worden gedacht aan het weglaten van een keuzemogelijkheid die niet van toepassing is: handhaven van de volledige tekst is dan overbodig, verwarrend en gebruiksonvriendelijk. Uiteraard dient hier terughoudend mee te worden omgegaan omdat het formulier daarmee afwijkt van het wettelijk vastgesteld model.¹¹

De Kiesraad adviseert u om de mogelijkheid om af te wijken bij (digitaal) gebruik van de modellen, te reguleren. Op deze manier wordt aangesloten bij de reeds bestaande praktijk en wordt een juridische basis gecreëerd voor aanpassing van modellen naar specifieke omstandigheden.¹² De Kiesraad heeft andere modellenregelingen gezien waarbij in het ene geval de mogelijkheden om af te wijken precies zijn bepaald en in andere situaties een meer algemene afwijkingmogelijkheid in de regeling is opgenomen.¹³

3.2 Eén model voor meerdere kieskringen/lijsten

Bij de kandidaatstelling moeten verschillende documenten worden ingeleverd, hetgeen de partijen behoorlijk wat papierwerk oplevert.¹⁴ Zeker in het geval van centrale kandidaatstelling kan dit efficiënter. Het komt regelmatig voor dat een (nieuwe) politieke groepering voor de Tweede Kamerverkiezing in alle twintig kieskringen deelneemt met een gelijkkluidende lijst. Hoewel deze lijst in alle kieskringen dus gelijk is, dienen er toch twintig identieke exemplaren bij het centraal stembureau te worden ingeleverd. Hetzelfde geldt voor de instemmingsverklaringen van de kandidaten op de lijst.

Voor wat betreft de Eerste Kamerverkiezing is de regeling enige tijd geleden aangepast. Die modellen zijn zodanig gewijzigd dat één model voor alle provincies kan worden ingeleverd indien in alle provincies met dezelfde lijst wordt deelgenomen. De Kiesraad vindt het belangrijk dat dit ook gebeurt voor de modellen H 1 (kandidatenlijst), H 3-1 en H 3-2 (machtigingen tot het plaatsen van een aanduiding) en H 9 (instemmingsverklaring) en adviseert u deze op overeenkomstige wijze aan te passen.¹⁵

¹¹ Zie ook een circulaire van 1 april 1986 waarin is aangegeven dat enkele geringe afwijkingen van de voorgeschreven modellen aanvaardbaar zijn.

¹² Zie ook bijvoorbeeld de Regeling modellen en formulieren ten behoeve van de handhaving Justitie.

¹³ Een voorbeeld van de eerste situatie is het Besluit modellen jaarrekening en voorbeelden van de tweede situatie zijn de Regeling aanvraaggegevens en formulieren Drank- en Horecawet en de Regeling formulieren voor verklaring arts/verloskundige bij aangifte geboorte.

¹⁴ Aangezien het inleveren van de kandidatenlijst op grond van artikel H 1, eerste lid, van de Kieswet in persoon dient te geschieden, is het niet mogelijk om de stukken digitaal aan te leveren.

¹⁵ Zie ook het eerdere Advies wijziging van de modellen behorende bij de Kieswet en het Kiesbesluit in verband met de Reparatiewet BZK 2010, van 10 maart 2011, te vinden op www.kiesraad.nl.

Datum
17 december 2012

Ons kenmerk
2012-0000743719

Onderdeel
Secretariaat Kiesraad

Blad
5 van 6

3.3 Behoeft e aan nieuwe modellen

Uit de contacten met de gebruikers is de Kiesraad gebleken dat er voor een aantal handelingen op dit moment geen model bestaat terwijl daar wel behoefte aan is. Het gaat hier om de verklaring van voorgenomen vestiging, de verklaring inzake openbare betrekkingen, de verklaring van kiesgerechtigdheid en het registratieverzoek.¹⁶ De Raad adviseert u hiervoor ook een model op te stellen.

4. Opmerkingen per model

Naast genoemde algemene opmerkingen, maken wij hier nog een aantal modelspecifieke opmerkingen.

4.1 Modellen H 1 en I 10

In model H 1 (de kandidatenlijst) dient door de politieke groepering iemand te worden aangewezen die gemachtigd wordt tot het aangaan van een lijstencombinatie. In het model wordt alleen gevraagd het adres van deze gemachtigde in te vullen; een handtekening is niet vereist. Op het model voor het aangaan van een lijstencombinatie (model I 10) wordt echter wel om een handtekening gevraagd. Dit leidt in de praktijk tot verwarring.¹⁷ Het centraal stembureau kan in de huidige situatie namelijk niet controleren of de handtekening onder het model I 10 wel afkomstig is van de daartoe gerechtigde persoon. Het feit dat op model I 10 een handtekening dient te worden gezet, lijkt te impliceren dat dit wel de bedoeling is. De Kiesraad adviseert u te bepalen dat de gemachtigde tot het aangaan van de lijstencombinatie bij het inleveren van de verklaring ook een kopie van een geldig identiteitsdocument overlegt.

4.2 Model H 4

De ondertekening van model H 4 (de ondersteuningsverklaring) geschiedt ter secretarie van de gemeente of openbaar lichaam waar de ondersteuner als kiezer is geregistreerd, in aanwezigheid van de burgemeester of gezaghebber of een door hem aangewezen ambtenaar. In de praktijk wordt regelmatig gebruik gemaakt van een gemeentelijk stempel in plaats van een ondertekening. Ook nu is door de gemeentelijke gebruikers de wens geuit gebruik te kunnen maken van een gemeentelijk stempel. De Kiesraad adviseert u om deze mogelijkheid in het model op te nemen.¹⁸

4.3 Modellen J 38-2 en N 10-2

Model J 38-2 betreft het proces-verbaal van de geschorste zitting van een *briefstembureau*. Het proces-verbaal voor de geschorste zitting van een

¹⁶ Documenten die onder andere aan de orde komen in de artikelen H 7, derde lid, V 3, eerste lid, H 3, eerste lid en G 1, eerste lid, van de Kieswet.

¹⁷ Zie ook het eerdere Advies van de Kiesraad van 30 oktober 2009 inzake concept-regeling tot wijziging van de modellenregeling Kieswet en Kiesbesluit.

¹⁸ Zie ook het advies van de Kiesraad van 20 september 2010 inzake mogelijke wijziging modellenregeling Kieswet en Kiesbesluit 2010 in verband met de nieuwe positie van Bonaire, Sint Eustatius en Saba, p. 7.

Datum
17 december 2012

Ons kenmerk
2012-0000743719

Onderdeel
Secretariaat Kiesraad

Blad
6 van 6

gewoon stembureau (model J 38-1) is een aantal jaar geleden komen te vervallen door het samen te voegen met het reguliere proces-verbaal van de zitting van een stembureau (model N 10-1). De Raad stelt voor hetzelfde te doen met de modellen J 38-2 en N 10-2 (zie de bijlage) om zo aan te sluiten bij de regeling zoals die geldt voor reguliere stembureaus. Hiermee zou model J 38-2 komen te vervallen. De Kiesraad adviseert u om aldus te besluiten.

Verder is hij van mening dat de bepalingen in de Kieswet en het Kiesbesluit over briefstembureaus en schorsing daarvan in het bijzonder, in zijn algemeenheid niet erg duidelijk en toegankelijk zijn en adviseert om dit nader te bezien.¹⁹

4.4 Modellen H 3-2 en I 10

De modellen H 3-2 en I 10 zijn modellen die gebruikt worden bij een samenwerking tussen twee of meer politieke groeperingen, respectievelijk bij de samenvoeging van aanduidingen en de lijstencombinatie. Op dit moment kunnen de gemachtigden van de desbetreffende groeperingen tezamen één formulier invullen of kunnen dit ieder afzonderlijk doen. De Kiesraad adviseert om, gelet op het uitgangspunt van samenwerking, alleen het eerste nog mogelijk te maken. De bijgevoegde modellen gaan hiervan al uit.

DE KIESRAAD,
voor deze,

G.J. Schutte,
onder-voorzitter

M. Bakker,
secretaris-directeur

¹⁹ Zie ook het advies van de Kiesraad van 30 oktober 2009 inzake conceptregeling tot wijziging van de modellenregeling Kieswet en Kiesbesluit.